

Tízparancsolat

Lekció: Mk.2.23-3.6
Textus: 2Móz.20.8-11

2007. április 15.
Gazdagrét

Vasárnapi keresztények?

Az első három parancsolatban a szabadító Isten kizárólagos igényét közölte népével, Izraellel, amelyet a rabszolgaságból és pusztulásból mentett ki. Egyedül ő az Isten, ne legyen Isten népének idegen Istene. Őt, az egyetlen Istent meg ne próbálják kiábrázolni, és így korlátozni, magukhoz kötni. És bár kijelentette önmagát, a nevét, nem élhetnek vissza ezzel az ajándékkal, nem ragaszthatják az Úr nevét mindenféle ügyek mellé – saját hasznukra. Izrael az Úrban, és egyedül az Úrban, valamint az ő hűségében kell, hogy bízson.

A negyedik parancsolatban Isten tovább alakítja, formálja népnek életét.

Megszabadította őket Egyiptomból, valamint ő vezeti Izraelt egy új otthon, egy új ország felé. Azonban Izrael életének olyanná kell formálódnia, hogy visszatükrözze annak szándékait, aki azért választotta őket a magáénak, hogy „papok királysága” legyenek. Egy olyan nép, amely Isten és a többi népek között közvetít. Isten missziói népe.

A nyugalom napjának megtartása alapvető intézmény Isten népe életében. Isten népét a sabbath (hogy miért vasárnap, és nem szombat, arra később visszatérünk) megtartása lényegileg formálja és köti az Úrhoz. Figyeljük meg, hogy az olvasott szöveg szerint is a a hetedik nap nem pusztán, vagy nem elsősorban Izraelé, hanem „*az Úrnak nyugalomnapja.*” Istenhez tartozik, és így ennek megtartásával Isten népe Istentől formálódik, Istenhez kötődik. A nyugalom napjának a parancsolatban követelt megtartása, mint külső intézmény vagy forma nagyon mély és lényeges jelentést hordoz. Hogyan formálja Isten az ő népét azzal, hogy a nyugalom napjának megtartására hív minket? Milyen ajándékot rejtett el Isten a vasárnapban mindannyiunk számára? Hogyan lehetünk a szó igazi, és nem pejoratív értelmében, vasárnapi keresztények, egy olyan közösség, amely arról ismerszik meg a világban, hogy legmélyebb szinten formálja, amit a nyugalom napján tesz, illetve nem tesz?

I. Mi a jelentősége a nyugalom napja megtartásának?

A tízparancsolatban a következő magyarázatot olvassuk: „*Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta és megszentelte az Úr a nyugalom napját!*” Ez a magyarázat a teremtés történetéhez vezet vissza bennünket. Mit tesz Isten a hetedik napon? Miért pihen meg Isten minden munkájától? Nyilvánvaló, hogy nem az a válasz, hogy azért, mert elfáradt. Nehezen lehetne ezt értelmezni az Úr vontakozásában, még akkor is, ha nagyon jól tudjuk, mi a fáradtság. Isten megpihenésében azonban ennél sokkal több van. Tekintheünk úgy erre a napra, hogy Isten, aki minden nap végén látta, hogy jó, azaz szép, egész, amit alkotott, a hetedik nap hátralép és gyönyörködik alkotásában. Hat nap munkálkodás után eljön a hetedik, a megnyugvás, a gyönyörködés, a meglegedettség, az ünneplés napja. Az Úr ezzel a tetteivel a teremtett világ struktúrájába írta be a munkától való megnyugvást, a gyönyörködést, az ünneplést. Azzal, hogy a teremtés részeként ő maga is megállt, megtartóztatta magát a munkától, beírta a világ rendjébe ugyanezt. A világ életrehívásával létrehozta az időt, de azon belül rendelt egy napot, amelyen nem az idővel való versenyfutás az úr. Amikor szabadság adatik az ünnepre. „*Megáldotta és megszentelte az Úr a nyugalom napját.*” Elválasztotta valami másra a többi naptól, és különleges életerőt kapcsolt hozzá. Az áldás mindig Isten életet adó, életet megújító erejének közlése.

A Tízparancsolatot Mózes 5. könyve megismétli. Érdekes, hogy itt egy eltérő magyarázatot találunk: „Emlékezzél arra, hogy szolga voltál Egyiptomban, de kihozott onnan Istened, az Úr, erős kézzel és kinyújtott karral. Ezért parancsolja neked Istened, az Úr, hogy tartsd meg a nyugalom napját.” (5Móz. 5.15) Míg előbb a teremtésre, itt a szabadításra történik utalás. A rabszolganép életében nem volt megállás, pihenés, ünneplés. Minden nap egyformán telt a robotban. A nyugalom napjának megtartása a szabadításra, az Istentől kapott új életre emlékezteti Izraelt.

„Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat!” – mondja az Úr. De a hetediken állj meg! Lépj hátra, és gyönyörködj. Gyönyörködj az Úrban, az ő alkotásában, kezed munkájának gyümölcsében, családotban, embertársaidban. Nem vagy szolga, nem lehetsz a munkád, az idővel való versenyfutás, a tennivalók, elintéznivalók sokaságának a rabszolgája. Amikor Isten népe belép a nyugalom napjába, amikor megtartóztatja magát mindattól, amit hat napon át cselekszik, hogy fenntartsa életét, akkor az élet alapvető és legmélyebben rejlő valóságát éli meg és fejezi ki.

Először is kifejezi, megvallja, hogy az életét Isten tartja fent. Elismeri, hogy teljes mértékben Istenre szorul. Elismeri, hogy Isten hűsége és gondviselése nélkül nem tudná fenntartani az életét. Nem akar úgy élni, hogy nem emlékezik meg a teremtő és szabadító Istenről, akitől az életét kapta.

Az Isten nyugalomába belépő, ünneplő közösség azt is megvallja ezzel, hogy több az élet, mint a munka. Több az élet, mint az étel, a lakhatás, a ruházkodás, a vásárlás, a fogyasztás... Megvallják és megélik, hogy az ember életének a jelentése túl van azon, hogy milyen munkát végez, testhez állót, vagy éppen olyat, ami gyötrelmet jelent. Az ember életének értéke is egészen máshol keresendő, mint abban, amit anyagilag teljesített.

A vasárnapot megünneplő közösség azt is megvallja és megéli, hogy Istennel megszabadult az idő zsarnokságától. Nem rabja már annak, hogy mindig valami „hasznosat”, előremutatót, többre vezetőt kell cselekednie. Nem szolgája az elintézendőknek, hanem Isten szabad gyermeke. Meg mer állni. Van bátorsága ünnepleni. Visszatekinteni, és hálát adni. Nem tenni semmi hasznosat, produktívat. Ugyanakkor előre is tekint. Gyönyörködik abban az Isten által elkészített új teremtésben, ahol mindaz, amit az idő, azaz az elmúlás, megcsúfít és felemészt, megszabadul a hiábavalóságtól. És ezzel, belépve abba az időbe, amit Isten megáldott és megszentelt, úrrá lesz az időn. Úrrál lesz a félelmen, hogy ami most jó, az elmúlik, vagy a már elmúlt dolgok feletti fájdalom.

A vasárnapot ünneplő közösség Jézus feltámadását ünnepli minden vasárnap. Jézus első követői nem csak a hetedik napon, szombaton jöttek össze, hanem a hét első napját is ünnepték. Jézus feltámadása, az új teremtés kezdete olyan fontossá lett számukra, hogy az idők folyamán ez lett a nyugalom napjává a nyugati, keresztény gyökerű társadalmakban.

Mindez által pedig jellé válik a világ számára. Igazi, nyugalom napi, vasárnapi közösséggé, amely azáltal, hogy heti rendszerességgel belép a teremtő Isten rendjébe, emlékezik a szabadításra, előremutat az Úrra és Isten országának teljességére. Amint alázatosan elismeri, hogy egyedül az Úrból él, amint vallást tesz arról, hogy az Úr az Istene, és nem a pénz, az idő, a hatékonyság, a teljesítmény, ahogy teret ad családi és más, közösségi kapcsolatainak, bizonyosságot tesz az Úrról. De hogyan történhetik meg mindez?

II. Mire hív mindez a gyakorlatban?

Nincs időnk! – kiáltunk fel mi is nagyon gyakran. Mi erre a válasz? Több időt kellett volna Istennek számunkra biztosítani, mint 24 órát egy napban, 7 napot egy héten, 52 hetet egy évben, 70-80 évet egy életben? Jobb időbeosztásra van szükségünk? Hatékonyabb háztartási gépekre? Jobb közlekedésre? Egy teológus a következő választ adja: „Egy olyan társadalom, amelyben az idő pénz, amely csak elhasználja vagy elpocsékolja az időt, ... nem

nyerheti meg a jövődőt. Éppen ezért ma nem valamilyen akcióra, valamilyen tette van a legégetőbb szükség, hanem az ünnepre. Egy világot átformáló, nagy ünnepre.” (Rudolf Bohren, Böjt és ünnep, 34. o.) de hogyan ünnepeljünk?

A vasárnap ünneplése alapvetően két részből áll: közösség Istennel és közösség egymással. Imádság és játék (játék: nem „hasznos”, nem hatékony együttlét). Mind a kettőre szükség van ahhoz, hogy megéljük az ünnepet.

A vasárnap, a szombattal együtt, munkaszüneti nap. Nem mondhatjuk-e, hogy a mai társadalom már túl is teljesíti a negyedik parancsolatot azzal, hogy nem hogy egy, de két napot is ad a pihenésre? A korábban elmondottak fényében világos, hogy a nyugalom napjának megtartása nem azonos a pihenéssel. Sokan, keresztények is, Isten népének közösségi imádságát, az istentiszteletet a pihenés egy szabadon választható formájának tekintik. Egyik vasárnap az istentiszteletre van szükségem a pihenéshez, a másik vasárnap meg állatkertbe viszem a gyerekeket. Így kerül egymás mellé és egy szintre az istentisztelet ünnepe meg az alvás, az istentisztelet, meg a hipermarket, az istentisztelet, meg a mosogatás és főzés... Mi az, amihez éppen indíttatást érzek, ami belefér az időmbe? Ennek a kérdésnek az alapján dől el, hogy az Úr napján a templomban, Isten népe közösségében, vagy éppen a tekepályán találatom-e meg.

Ebben a gondolkodásmódban az istentisztelet is a hasznosság, a hatékonyság mércéjén méretek meg. A legfőbb szempont nem az, hogy belépek az Úr nyugalomnapjába, résztveszek ünneplésében, magamhoz ölelem ajándékát a megáldott és megszentelt időben, hanem az, hogy mit kapok. Kapni akarunk, például békességet és megnyugvást, hogy majd annál hatékonyabban dolgozhassunk hétfőtől. Én hiszem, hogy ez is megadatik a vasárnap megünneplésében, de lássuk meg, hogy milyen felületes és téves a vasárnapi ünneplést haszonelvűen megközelíteni. A vasárnap lényegének mond ellent. Nem gondoltuk, vagy mindtük-e már, hogy mivel ezen az istentiszteleten nem kaptunk személyes üzenetet, útmutatást, vigasztalást, ezért kidobott idő volt az egész. Megérte elmenni, ha kaptunk valamit, nem érte meg, ha nem tudjuk megfoghatóvá tenni, ami ott történt.

Az ünnepet másként is beárnyékolja az idő szorítása, nehogy véletlenül az ünneplés által uralmat gyakoroljunk rajta, belépve Isten nyugalomába. Milyen gyakran lesz a pihenés, az ünnep aggodás, feszültség, idegesség forrása, mert valamivel nem tudtunk elkészülni időben. Hasonlóan, nem keveseknek a vasárnap reggel szintén az idő szorításában telik. Egyszer akkor versenyeznek az idővel, amikor ideérkeznek, másszor meg akkor, amikor már mennének. Nemcsak az idővel állunk ilyenkor harcban, hanem a Sátánnal is. Ő mindent megtesz, hogy megfosszon az istentisztelet áldásától, és hogy ha már nem az állatkertet választottuk (pedig a gyereknek milyen nagy szüksége lenne rá...), akkor érkezzünk vagy távozzunk feszültségben, családi konfliktusban, bosszankodásban. *„Álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek!”* (Jk. 4.7.), mondja Jakab apostol.

Láttuk, hogy az istentisztelet nem szabadon választható része a vasárnap megszentelésének. Nem egy alternatív program, hanem részvétel abban a rendben, abban a ritmusban, amit Isten beleírt ebbe a világba. Természetesen van olyan, amikor valaki, akár munkahelyi, akár családi ügyek miatt nem képes részt venni az istentiszteleten (bár gyakran mienk a felelősség a szervezés idején, ill. abban, hogy vállaljuk-e hitünket és elkötelezettségünket a munkahelyünkön...). Ilyenkor próbáljuk meg családdal közös éneklés, igeolvasás, imádság formájában megélni a nyugalom napjának ezt a fontos dimenzióját. Ha egyedül vagyunk, vagy családdal más tagjai nem Jézus követői, úgy is megtalálhatjuk az elcsendesedés megfelelő formáját.

A nyugalom napjának másik elengedhetetlen összetevője az egymással való közösség, a játék. Istentisztelet után ne vágjunk bele a hazahozott munkába, lehetőleg ne akkorra tervezzük a tanulást, ne szaladgáljunk az otthonunk körüli tennivalók ügyében. Tanuljunk meg együtt lenni. Családdal, barátokkal, gyülekezetből testvérekkel. Az együttlétnek

bármilyen tartalma lehet, ami elősegíti azt, hogy egymásra figyeljünk, egymás társaságát élvezzük, szeretetekben, testvérekben, barátokban gyönyörködjünk. Az is pihenés, de talán kevésbé Isten tervei szerint való, hogy mindenki leül egy képernyő elé... Játsszunk társasjátékokkal, menjünk kirándulni, közösen barkácsoljunk, sportoljunk... A hangsúly itt is Isten ajándékain, egymás szeretetén, a szabad, nem hatékony, de éppen ezért szeretettel teli együttléten van. Nem vagyunk rabszolgák, Isten gyermekei vagyunk!

Van azonban a nyugalom napjának még egy vonatkozása, amelyre Jézus szombatnapi gyógyításai hívják fel a figyelmet: ez pedig a kegyetlen és embertelen törvénykezés kísértése. Jézus korában nagyon pontosan körülírták, hogy mit szabad és mit nem szabad megtenni szombaton. Úgy tűnik, hogy Jézus gyakran tüntetőleg hágta át – nem az Isten törvényét, hanem annak emberi magyarázatait. Mert lehet, hogy valaki résztvesz az istentiszteleten, majd pihenéssel tölti a napját, de mindezt olyan szigorú és merev formában, hogy közben elfeledkezik az Isten és emberek iránti szeretetről. Ezért, miközben igénk arra hív, hogy legyünk sokkal elkötelezettebbek és tudatosabbak a vasárnap megünneplésével kapcsolatban, Jézus emlékeztet minket: *„A szombat lett az emberért, és nem az ember a szombatért.”* A vasárnap megünneplésének kialakított módja ne tartson bennünket fogva, különösen akkor ne, ha valaki iránt irgalmasságot kell gyakorolnunk, szeretetünket megélnünk, segítséget nyújtanunk.

Legyünk hát, a szó legnemesebb és legigazibb értelmében, vasárnapi keresztények! Részesüljünk hálával és rendszeresen Isten nyugalomnapjának ajándékában! Szabjuk egyre tudatosabban ehhez életünk ritmusát! És legyünk mindezek által jellé ebben az idő- és teljesítménykényszerben gyötrődő világban! Hirdessük, hogy Isten szeretettel von be minket a maga ünneplésébe, és megszabadított minket az ő dicséretére és mások szeretetére! **ÁMEN!**